

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 1009

ՉՈՐԵՒՇԱՐԹԻ

1875 ՕԳՈՍՏՈՍ 13

ԱԶԳԱՅԻՆ

Առաջնորդական քանի մը ցատկի խնդրոց վրայ՝ որք են իզմիրի, վանայ եյն, ուրիշ խնդիր մ'ալ աւելնալով՝ Պատարիարքարանի նորանոր զբաղմանց տեղի կուտայ։ Տիմրիկի ազգայինք ալ առաջնորդին պատճառաւ երկարաւակեալ մտերս առ Պատրիարքարան բողոք բարձած է քննութիւն պահանջած էին։ Պատրիարքարանէն ալ Ակնայ առաջնորդին գրուեցաւ, երթալ Տիմրիկ, քննել ու իրաւախոհ ընել առաջնորդն ու յուզեալ ժողովուրդը։ Քանի մ'որ յառաջ Պատրիարքարան հասած հեռագրի մը նայելով՝ Ակնայ առաջնորդը Տիմրիկ գացեր է, բայց Տիմրիկի առաջնորդը բմբոստանալով անարգեր ու մերժեր է զանի և միգամայն զանի զրկող Պատրիարքարանը։ Այսչափն ալ բաւական չէ. քաղաքին և մերձակայ կիրասուն գիւղին դասատուները տեղական կառավարութեան մատնելով չեմք դիտեր, ինչ պատճառանք բանաւորիկէ տուեր է։

Կլեմք, թէ Պատրիարքարանէն յիշեալ հեռագրոյն վրայ հրահանգ գացեր է առ առաջնորդն Ակնայ, որ իւր պաշտօնը չարունակէ, խաղաղութիւնը վերահաստատէ, և միանգամայն առ ժամանակեայ կերպիւ պաշտօնավարութենէ դադարեցունէ Տիմրիկի առաջնորդը։

Մեր գաւառաբնակ ազգայինք պարտին խրատ առնուլ այսպիսի դէպքերէ, և առաջնորդական ընտրութեանց ատեն ամեն հողմէ շարժելով՝ անպիտան, անճնապաշտ ու յամառ կղերականներ իրենց հովիւ ու առաջնորդ չընտրեն, և ապա ի դուր չխռովին և եղբայր եղբոր դէմ չենեն, որոյ վնասը մեծ կըլլայ թէ՛ նիւթապէս և թէ՛ բարոյապէս։

Կրտսի, թէ վանէն ալ մատերս բաղմաստորադիր հանրադիր մ'եկած է ուղղեալ առ խառն ժողով և միանգամայն առ երեսփոխանական ընդհանուր ժողով, որով կըողոքեն եղեր՝ տեղւոյն ժողովոց ի ձեռն գեր։ Առաջնորդին կարնոյ լուծուելուն, և առժամանակեայ ժողովոց կազմութեան դէմ։

Ի սկզբան ալ այսպիսի բողոքներ եղան, բայց Պատրիարքարանը չտես, և ժողովրդեան համար օգտակար համարեցաւ՝ առժամանակեայ ժողովոց հաստատութիւնը։ Արդեօք ժամանակն եկած չէ՞, որ վանայ մէջ ըստ ազգային օրինաց ընտրուին ժողովներն, և յետ այնորիկ առաջնորդի ընտրութիւն ըլլայ։ Հերիք յուզեցան այս ընդարձակ վիճակի ազգայինք։

Արմաշի գեր. վանահայրն՝ նախորդ ամսոյն 20ին, իւթիւճեան Գրիգոր և Շիշ-

մանեան նշան ստրկաւորները վարդապետ ձեռնադրեր է Գէորգ և Ղեւոնդ անուանելով։ Սոցա առաջինը գրեթէ երեք տարիէ հետէ վանքին մէջ կդառնուէր և ստրկաւորութեան պաշտօն կվարէր. իսկ երկրորդն աշխարհային կեանքէ բուրրովին հրաժարած՝ նոյն իսկ ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեամբ երկու ամսէ հետէ վանքը դացած էր, կըրօնաւոր ըլլալու իրազեանք։

Ուրեմն շատ իրաւունք ունի եղեր՝ Ս. Էջմիածնի վեհափառ Հայրապետին ձեռնադրու գերապետիւ Տ. Պետրոս Ս. Արքեպիսկոպոս վեհապետեան, երբ մտերս հրապարակաւ ծանոյց թէ այսուհետեւ իրեն եղբայր չընդունիր Ստեփան եպիսկոպոսը, որոյ համար ոմանք զինքն՝ զգեաւորապէս վեհապետեան մեղադրեցին՝ իրրեւ անճաշ չափազանցութիւն համարելով։

Այո՛, շատ իրաւունք ունի եղեր, որովհետեւ այդ Ստեփան եպիսկոպոսը, Ս. Էջմիածնէն տնցեալներն մայրաքաղաքս եկող այդ եպիսկոպոսը, որ Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ քարոզչութեան պաշտօնը կվարէր՝ հրեայի մը վաճառելով իւր եկեղեցական դիտուներն, կերպարանափոխ եղեր, եւրոպական դիտարկ առեր, և գաղտնադի վիճենա փախեր է։

Այսպէս ինքնին հաստատեց սա՛ իւր վրայ եղած ծանր ամբաստանութիւնները, որոց հրատարակութիւնը արդէն զանց ըրած եմք և կընեմք դարձեալ։

Թողատեան տունը՝ որ արդէն ի սուգ համակած էր, քիչ ժամանակի մէջ քանի մը զոհ տալով անագորոյն մահուան, երէկ առաւօտ բողոքովին սուգ զղեցաւ՝ զրկուելով իւր դիտն, Թողատեան Գրիգոր Եփէնտիէ՝ որ ժամանակէ մը հետէ անկողնոյ կծառայէր։

Հանգուցեալն՝ մեր անձանթ տղգայիններէն չէ. ազգային այլեւ այլ պաշտօններ անձնակալաբար վարած, ազբաւորաց և կարօտելոց օգնութեան ձեռն կարկառած, և առաջինական բարեմասնութեամբ զարդարեալ էր։ Սորա անտգիւտ կենաց և ազու ու համբոյր բարուց վրկայ են՝ զինքը ճանչցողները, և անմահ պիտի մնայ իր անունն ու յիշատակը։

Յուզարկաւորութեան հանդէսը կկուտարուի այսօր ի Պէշիկթաշ, ուսկից մարմինն յատուկ շոգենաւով Գուղիունճուզ, և անտի խոկիւտարի դերեզմանատունը պիտի փոխադրի։

Քանի մ'ամիս յառաջ չարաբաստիկ Ռատանիկ Տ. Մարգարեանցի բանակէ դրած մէկ նամակն հրատարակեցինք սխրանք։

Ահա այսօր ալ մեր աղնիւ ընթերցողաց կներկայացնեմք՝ այդ վաղամեռիկ ազգայնոյն մէկ պիտը, զոր տոգած է համալսարանէն։ Թէ՛ նախորդն ու թէ՛ ներկայն մէկմէկու հետ բարդատուղ պիտի տեսնէ թէ Ռատանիկ ինչպէս բանալին խաւարչին խորչեալն, նոյնպէս վարժարանին մէջ անասան օղի ու սիրտ ունեցած է, և չէ՛ մուցած իւր բնագաւառն ու Ազգը, և սիրած է իւր լեզուն ու կրօնը։

Ահաւասիկ։
'ի 25 Մարտի 1872
'ի Համալսարանի երկրագործական Գիտութեանց Գաղղիոյ
'ի Բարիդ

«Մեծարգոյդ իմ»,
Ընկալայ զոգջոյնն յորոց 'ի խնդիր իսկ էի, ընդ անակնունելի բերկրանս կալջիք ուրեմն 'ի հաճոյս և զնուիրեալս յերախտագէտ սրտէ։

Որ անպատասխանի երբեմն զիս առնէին՝ ընդուսուցեալ իրրեւ 'ի քնոյ՝ մեղադրանք առ իս ակնարկէն. այլ ոչ ինչդառնացայ ընդ բարբառ նախատանաջը՝ որ յետ երկար լուծեան քաղցր յունկն իմ թուեցաւ։

Ձայրենեաց խօսիք. 'ի նոյն յիշատակս և ես հրճուիցիմ. 'ի բարձր մրցանս գիտութեանց յանուն նորա և 'ի խանդ եւեթ վառեցայ։

Կացջիք ուրեմն աներկբայ, թէ զոր սիրէի, զոր սիրեցի և զայն սիրեցից։

Ընդ որ և զմեծարգոյդ առ որ հեշտանօք մատչիմ 'ի ցոյց շնորհացդ։

Մնամ սիրով սղջունիդ խանարհ
Ուրեմն Տէր Մարգարեանց

ՀՐԱՆԿՐ ԱՌԱՋԻ ԵՐԵՄՓՈՒՄՆՈՍ

Ազգային ժողովը նիստ առնի յառաջիկայ ուրբաթ, օգոստ. 13, ի Ղալաթիտ Ատեանը պիտի բացուի ճիշդ ժամ 6 ին և գոցուի 10 ին։

Հրաւիրեալ են Երեսփոխան Եփէնտիները՝ իրենց ազգապիտան պարտականութիւնը կատարելու փութալ։

1875 օգոստ. 11 Պատրիարք Է. Պոյսոյ
ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԵՎԵՐԵԱՆՈՍ
ՕՐԱԿԱՐԳ

Վերաքննութիւն Սահմանադրութեան. — Երկրորդ ընթերցումն առաջարկեալ փոխախելի արամադրութեանց — վիճաբանութիւն Այոգուածոյ վրայ, որ պարունակէ կեղծոնական վարչական մարմնոց, խորհրդոց և հոգաբարձութեանց կազմակերպութեան վերաբերեալ փոփոխութիւնք։

Ատեանադպիր
Հ. Ս. Աւուշեան

Գում-գափուի Ս. Աստուածածնայ
Մայր-Եկեղեցւոյ նորոգութիւնը, ընդ նը-
մին և զտնդակաւան շինութիւնը լը-
րացած ըլլալով, յառաջիկայ կիւրակէ՝ օ-
գոստոս 17, յառաւոր տօնախմբութեան
վերափոխման Ս. Աստուածածնի, Սբ. Ե-
կեղեցւոյս բացման հանդէսը պիտի կա-
տարուի և ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը
նոյն օրը արանց, և օգոս. 19 երեքշաբ-
թի օր՝ կանանց համար Ս. անմահ պա-
տարագ պիտի մատուցանէ :

Ուստի ի գիտութիւն ֆրիստոսաներ
ընթերցանողն ազգայնոց, ներկայիս հը-
րատարակութեանը շնորհ ընելիք կը
խնդրուի :

Ի գիտաց թաղ-խորհ
Մայր-Եկեղեցւոյ
Ատենապետ ֆրիս. Ատենադպիր
Մելիք Ծէր Գր. Կարապետ
Եղիշեան

Կարինէն՝ յուլիս 31 թուով :

... Խմբագիր

Փունջի 990 թուոյն մէջ մեր հրատա-
րակած նամակին 1-2 մասանց իբր ի պա-
տասխանի այս անգամ Մասիսի 1709 թը-
ւոյն մէջ երկու նամակ կարդացի, մին
Յ. Մ. Նշկեան և միւսն Մ. Պալարեան
ստորագրութեամբ, որոց պատասխանե-
լէն աւելի թէպէտ լաւ էր արհամարհոտ
լռութեամբ անցնիլ, բայց որովհետեւ
նամակագիրը գործը մինչև անձնական
արժանապատուութիւն վիրաւորելու գա-
ղաթնակէտին հասուցած են, ուստի հարկ
է համառօտիւ քանի մը խօսք խօսիլ :

Յ. Մ. Նշկեան իր հայհոյալից գրու-
թեան մէջ փունջի 990 թուովն մեր կող-
մանէ կարենցի անանուն ազգայնոց ուղ-
ղեալ համեստ խօսքերը՝ լրբենի բաշա-
ղանք, մեր անցեալը յոռի՝ զմեզ Յարու-
թիւն Սրբազանի քղանցքն լըող և նորա
առջև քծնող կանուանէ : Կարենցի ամեն
ողջամիտ անձ կրնայ ի հարկին վկայել թէ
որոյ անցեալը արատաւոր է. մեր թէ՛ Յ.
Մ. Նշկեանի. գեռ նոր տարւոյ առ-
թիւ կարնոյ վրայ գրած իր անպատ-
կառ հրատարակութեան պատասխանը
կարծեմ մոռցած չէ. եթէ մոռցած է՝ կը
յիշեցնեմ որ վերստին կարդայ, որպէս
զի ինչ որ իրեն համար ըսուած է՝ ուրիշի
վերադարձ չաճապարէ. ամեն ընթերցող-
ներ գիտեն փունջի մէջ հրատարակուած
մեր նամակը, յորում Յարութիւն Սրբա-
զանի ո՛չ քղանցքը լըած և ո՛չ անոր առ-
ջև քծնած չեմք, այլ օրուան պատահած
խնդրոյ մը նկարագրութիւնը միայն ըրած
եմք. Յ. Մ. Նշկեան եթէ մարդկային
զգացում և բանավարութիւն ունեցող-
ներէն ըլլար, և քծնել՝ քղանցք լըել՝
բառերուն նշանակութիւնը քաջ գիտ-
նար, զանոնք մեզ դէմ գործածելու
պէտք չէր որ զիջանէր, ոչ թէ մեզ այլ
ընդհանուր մարդկութեան նախապատ-
ուութեան նկատմամբ անքաւելի հայհո-
յութիւն մը համարելով զանոնք : Մեր
առանց վիրաւորելու իր միւսնոյն լսիրը
յօդուածէն, խրատ կուտամք իրեն որ
հայոց լեզուին բառերը՝ անոնց գործա-
ծութեան տեղը, յարմարութիւնը և ոյժը
լաւ մը երթայ սորվի և ուրիշ անգամ ա-
ռանց զանոնք կշռելու չգործածէ. մի
գուցէ այս յոռի սովորութիւնը ունա-
կութիւն ըլլալով իրեն՝ օր մ'ալ ելլէ իր

հօր դէմ գործածէ զանոնք և ըսուի որ-
դի անառակ, եթէ չէ ըսուած արդէն :
Յ. Մ. Նշկեան մեզ դէմ գրելով կա՛մ այն
է որ փունջի մեր հրատարակութեան են-
թակայ եղող կարենցւոյն ունեցած պարտ-
քը կվճարէ, (քանզի նա ալ ասկէ յա-
ռաջ իրեն համար գրած էր) կա՛մ այն է
որ ըստ առածին ակոհն զաղաւան գովէ
որազաւան ալ կկուին ձայնը տարիողէ :
Այսչափ առ այս :

Իսկ Մ. Պալարեան յոռի տրամաբա-
նութեամբ տրամաբանական իմաստա-
կութեանց և եղերածներու մէջ բաւա-
կան թարթախելէ զինի, մեր հրատարա-
կութեան մէջ վիրաւորեալ կարենցւոյն
վերքերուն սպեղանի կղնէ : Իր բոլոր
փաստերն են : Ա. փունջի հրատարակուած
նամակին մէջ մեր կենսագրութիւնը ըրած
եմք որ սուտ է եղեր :

Բ. Թէ մեք և թէ մեր համախոհները
մեքենայութեամբ Ազգ. պաշտօններու
համբարձած և հոն մեր գերերը խաղա-
լու յաջողած եմք : Եւ արժանաւորները
զգուելով ետ քաշուած են :

Գ. Կարնոյ քաղ. ժողովը անհասկանալի
նամակ մը գրած է Պատրիարքարան և
մեք ատենադպիր ըլլալով ստորագրած
եմք :

Դ. Թէ ներկայ դարը գրականութիւն
դաշտ դառնալէն դար է. Մովսէսի տխուր
դպիրը նստած են :

Ահաւասիկ Մ. Պալարեանի մեզ դէմ
գրած կարծեցեալ հերքման բոլոր եղեր-
քնն, յորոցմէ հանած է իր հետեւութիւն-
ներն : Քննենք : Նախ կհարցնենք Մ. Պ. ի
թէ մեր փունջի հրատարակութեան հետ
ինչ վերաբերութիւն ունին իր վերը մէջ
բերած ոչ պատճառ փոխանակ պատճառի
ըսուած իմաստակութիւնները. ինք եթէ
կարենցւոյն փաստաբանն էր և անոր պա-
տիւր բուժել կկամէր, պէտք էր մեր առ-
այն գրածնունտ այո՛ կամ ո՛չ ըսել. այո՛
ըսել կը նշանակէր բնաւ չդրել մեզ դէմ.
ո՛չ ըսել կնշանակէր գրել մեզ դէմ, կար-
ենցւոյն նկատմամբ գրածնիս ապացու-
ցութեամբ և փաստերով հերքելով : Հեր-
քում բառին նշանակութիւնը այս է կար-
ծեմ. ամեն անոնք որ մարդկօրէն տրա-
մաբանել գիտեն, հերքում գրած ատեն
այս սահմանէն անգին անցնելու իրա-
ւունք չունին. Մ. Պ. ի մեզ դէմ գրած
հերքումը քանի որ այս տրամաբանական
ուղիղ պայմաններէն զուրկ է, հերքում
չէ, այլ տեսութիւն մը միայն, և այն՝ ար-
տուոց և առանց նշանակութեան : Ինչ
որ է, պատասխանենք այդ տեսութեան
ալ :

Մ. Պ. կարծած է թէ փունջի մէջ մեր
կենսագրութիւնը ըրած եմք. սուտ և
սխալ է իր կարծիքը. կհրաւիրենք որ
վերստին լաւ մը կարդայ մեր գրածը և
պիտի գտնայ որ մեք մեր Ազգային պաշ-
տօնի համառօտ պատմութեամբ հերքել
կամեցած եմք կարենցւոյն մեր վրայ ու-
նեցած այն սխալ կարծիքը թէ մեք հե-
տամուտ եղած ըլլամք ազգային պաշ-
տօններու և որով միայն հասուցած Ազգին
էն : Միայն կէտ մը կար, որ իրաւ սխալ
է. մեր ազգային պաշտօնի մէջ գտնուել-
նուս թիւը 12 տարի ըսուած է՝ զոր մեք
1-2 ըսած էինք. գուցէ տպագրական
սխալմամբ 12 եղած է :

Մ. Պ. կրնէ որ մեք և մեր համախոհ-
ները մեքենայութեամբ ազգային պաշ-
տօններու բարձրացած և հոն գեր խա-
ղալու յաջողած եմք, և արժանաւորները
զգուելով ետ քաշուած են : Մ. Պ. առանց
փաստի և ապացոյցի կխօսի. ո՛չ մեքենա-
յութեան տեղի ունեցած են, և ո՛չ մեք
մեր համախոհներով գերեր խաղացած
եմք :

Ստոյ սուտ է նաև ըսածը թէ արժա-
նաւորները զգուելով ետ քաշուած են.
մեք չեմք գիտեր ետ քաշուողներուն
արժանաւոր կամ անարժան ըլլալը, այլ
գիտեմք որ անոնք կամաւ ետ քաշուած
չեն, այլ Ազգ. սահմանադրութիւնը՝ ժո-
ղովրդեան քուէն զիրենք ետ քաշած է :

Մ. Պ. կրնէ թէ կարնոյ քաղ. ժողովոյ
կողմանէ Ազգ. Պատրիարքարան զրկուած
անհասկանալի նամակին հեղինակ ով ոք
ալ եղած ըլլայ՝ պատասխանատուն մեք
եմք, քանի որ ժողովոյ ատենադպիրն
ենք. մենք երբէք ըսած չեմք թէ նոյն
նամակն անհասկանալի է. այն՝ ոչ թէ մի-
այն մեզ այլ ամեն հայագէտներու հա-
մար ալ հասկանալի է. անհասկանալի է
անոնց համար միայն՝ որ հայերէն չեն
գիտեր :

Մ. Պ. ներկայ դարը գրականութեան
պաշարազուգներու դար կանուանէ. մեք
ոչ անցեալ և ոչ ներկայ դարերու վրայ
այդպիսի անճշտի և անհեթեթ կարծիք
մը չունինք, և մեզ հետ չեն կրնար ու-
նենալ ամեն անոնք որ իւրաքանչիւր դա-
րուց գրականութեան պատմութիւնը
գիտեն. ամեն դար քիչ չատ իր գրագի-
տական պատմութեան պաշարազուգ-
ները ունեցած է արդարեւ, ինչպէս է
ներկայ դարուս համար Մ. Պ. և իր նը-
մանները :

Մ. Պ. կրնէ որ Մովսէսի տխուր դը-
պիրը և վարիսեցիք նստան. Աստուա-
ծաւունչին մէջ ալ գրուած է այդպէս.
Բայց ինչ ըսել է, հարկաւ Մ. Պ. ի պար-
բերութեան այս հատուածը իմաստ մը
ունի, զոր եթէ կրցած է հասկնալ՝ սա է
թէ ազգային գործերէ ետ քաշուող ար-
ժանաւորներն են Մովսէսներ և անոնց
յաջորդողներն են փարիսեցիներ : Ճատ,
կվափագէի գիտնալ այդ Մովսէսներու
անունները թէ ո՛րք են. որպէս զի պատ-
մական ընթացքով հասկցնէի իրեն թէ
այդ Մովսէսներն և ոչ իսկ Սաւուղներն
ազգին համար :

Մ. Պ. բարեմաղթութեամբ կը վերջա-
ցնէ իր յօդուածը, փափագելով որ ազ-
գային դատաւարակութիւնը տարած-
ուելով ազգին մէջ՝ դառնաւ իմաստա-
կաց թիւը պակսի. այդ բարեմաղթու-
թեան ի սրտէ ձայնակից եմք, քանզի
ցաւօք սրտի պարտաւորած եմք ըսելու
թէ ազգային իմաստակաց ցանկին գլու-
խը Մ. Պալարեան անունը տեսնալու
դժբաղդութիւնը ունեցած եմք :

Կինդրեմ մեծ. Խմբագիր, ներկայն
հրատարակել բարեհաճիք, որ վերջինն
է մեզ համար սու այս :

Մելիք Խաչիկեան

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հասարակային շինուածոց նախարար
Սերվէր փաշա՝ Հէրսէքի վերատեսուչ
(գօմիսէր) կարգեցաւ, և մէկ երկու օ-

բէն կմեկնի: Կայսերական կառավարութիւնը որոշած է, բացի զինուորական զօրութենէ՝ յորդորման ու համագործակցութեան պիտի զօրծ գնել ասպատակաց դէմ, և այս պատճառաւ է որ Սերպէր փաշա կըրկուի:

Պօստիկանութեան կուսակալութեան կողմանէ օգոստ. 9 թուով Բ. Գուռն ուղղեալ հեռագիր մը կճանուցանէ, թէ Լուսին գիւղաքաղաքին կողմերը գտնուող ապստամբք՝ կայսերական զօրաց նոյն կողմերն հասնիլը տեսնելուն պէս՝ առանց երբեք ի զէն չարժեքու, ցիրուցան եղեր են. և զօրքը տեղւոյն ամրութիւններն առաւել հաստատելով և պէտք եղած պատերազմական պաշարն թողլով՝ յաղթանակաւ վերադարձեր է:

Փարիզէն օգոստ. 9 թուով կհեռագրուին թէ, ըստ թան լրագրոյն՝ Ռուսիոյ կառավարութեան կողմանէ բեդքսպուրկի գաղղիական դեսպանին ծանուցուեր է թէ Հէրսէքի խնդրոյն համար ծանուցագիր մը պիտի դրկէ:

Մայրաքաղաքիս դեսպանք ո՛չ միայն չաբաթ օրը այլև կիւրակէ Հէրսէքի խնդրոյն համար ժողով կազմեր ու խորհրդակցեր, և երկրորդ անգամուններկայ գտնուեր են Սերպիոյ ու Բուլղարիոյ իշխանութեանց գործակատարք ալ: Անգղիական դեսպանը այս գումարմանց ներկայ չէ եղեր:

Հէրսէքի և չրճակայից հիւպատոսք՝ ըստ հրահանգի կառավարութեանց իւրեանց՝ հրապարակաւ ծանուցեր են ապստամբաց թէ երբեք օգնութիւն չպիտի բլլայ իրենց:

Ապստամբներէն 40 հոգի ի զեղջ և ի հնազանդութիւն եկեր են:

Խալիպոյ կառավարութիւնը արգիլեր է՝ Հէրսէքի համար կամաւոր զինուորացիք ընտրելու:

Աւստրիոյ կառավարութիւնն ալ սահմանադրութեան գտնուած զօրաց թիւն աւելցուցեր է, ապստամբաց անցուդարձն խտրել արգիլելու համար:

Կըսուի, թէ ապստամբք ո՛չ միայն իրենց առաջնորդ չունին, այլ և մէջերնին հերձուած ու անհամաձայնութիւն կայ:

Մոսկովայի եպիսկոպոսին յորդարանքն, ապստամբաց մէջ գտնուող պապականք ի հնազանդութիւն դալով՝ զինթափ եղեր և իրենց տունները դարձեր են:

Շաբաթ օրը Գասթմ-փաշա Օգ-մէյտանը զինուորական փորձահանդէս մ'եղաւ: Այս զօրաց մէկ երկու դունդը Հէրսէք պիտի զրկուի եղեր: Սէլիմիէի, Մալմէ-փէի և իզգէտտին զօրանոցներուն մէջ գտնուող զօրքն ալ փորձուեցան, և առանց մէկ մասն ալ կիւրակէ օրը ճամբայ հանուեցաւ:

Շաբաթ առաւօտ լրագիրս մամուլը դուրեկէն յետոյ իմացանք, որ Մահմուտ Նէտիմ փաշա՝ Շուրայի-Տէվլէթի նախագահ, Միտհաթ փաշա՝ Տիվանը Ահմեթ-Ատլիէի նախագահ, Հիւսէին-Ալիի փաշա՝ զինուորական գործոց նախարար, և զինուորական գործոց նախորդ նախարար Ալի Սայիպ փաշա՝ թնդանօթարանի վերատեսուչ անուանեալ են կայսերական հրամանաւ:

Երկուշաբթի օր ալ հետեւեալ կարեւոր պաշտօնադաշնութիւնն եղաւ:

Ռաիկանութեան նախորդ պաշտօնեայ Ահմէտ Համաի փաշա՝ Պօստիկանութեան կուսակալ և զօրաց հրամանատար կարգեցաւ, Վէզիրութեան աստիճանաւ:

Ռաիկանութեան պաշտօնեայ կարգեցաւ՝ երրորդ բանակին ընդհանուր հրամանատար Բէտիֆ փաշա:

Մանսուրի կուսակալ և երրորդ բանակին ընդհանուր հրամանատար անուանեցաւ՝ Պօստիկանութեան կուսակալ Տէրվիշ փաշա:

Երրորդ Մէքիմ փաշան կարգեցաւ՝ Սըվազի նախորդ մէքիմ փաշան Բայիֆ Էֆէնտի:

Գոնեայի կուսակալ անուանեցաւ՝ Գասթամուրնի նախորդ կուսակալ Հաճի Ալի փաշա:

Հասարակային շինուածոց նախարարի տեղակալ կարգեցաւ Օտեան Գրիգոր Էֆէնտի, որ արդէն խորհրդական է:

Մահմուտ Նէտիմ և Միտհաթ փաշաներն շաբաթ օրը իրենց պաշտօնատեղիներն երթալով՝ ստորակարգեալ պաշտօնատարաց շնորհաւորութիւններն ընդունելով անմիջապէս յետոյ, զինուորական գործոց պաշտօնատեղն անցնելով շնորհակալութիւն մատուցին բարձրապատիւ Եուսուֆ իզգէտտին Էֆէնտիին, և շնորհաւորեցին Հիւսէին Ալի փաշան:

Կիւրակէ օր ալ երեքը մէկտեղ օգոստափառ Սուլթանին ներկայացան առ ի շնորհակալութիւն: Նոյն օրը բարձրապատիւ մայր թագուհւոյն և Մահմուտ ճէլալէտտին Էֆէնտի կայսրորդւոյն աւներկայացան, և առաւօտուն Մեծ Եպարքոսին ապարանքը դարձին:

Գոնեայի փութացան ի շնորհաւորութիւն յիշեալ նորընտիր պաշտօնատարաց:

Երկուշաբթի օրը զինուորական գործոց պաշտօնատեղն մէջ զինուորական փորձահանդէս մը եղաւ, ի ներկայութեան բարձրապատիւ Եուսուֆ իզգէտտին Էֆէնտիին:

Աւստրիական դեսպանը վաղը օգոստափառ Սուլթանին կներկայանայ:

Օգոստափառ Սուլթանն այս օրերս յաճախ իւր ներկայութեանը կընդունի մեծ Եպարքոսն: Երկուշաբթի օր ալ յատկապէս կանչուեցան Նորին վեհափառութենէն՝ ցամաքային ու ծովային զինուորութեանց նախարարք:

Չինուորական գործոց նախարարն պաշտօնատեղն ամեն կարգի պաշտօնատարաց պատուիրեր է, որ առաւօտեան ժամը 2 էն մինչև 11 գտնուին իրենց գործին զուլսը:

Կիւրակէ Սերպիոյ իշխանին ծննդեան տարեդարձի օրն ըլլալով՝ մայրաքաղաքիս գործակատարն և այլ պաշտօնատարք և իւր մը սերվիացիք ու դարատաղցիք Ղալաթիոյ Ս. Նիկողայոս եկեղեցին դացեր բարեմաղիներ, և ապա գործակատարին բնակարանն ելեր են ի շնորհաւորութիւն:

Կիւրակէ օրը Պէյլիքաթէի յունական վարժարանին պարգեւաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ, ընդ նախագահութեամբ ուսու դեսպանուհւոյն:

Աւստրիոյ կայսեր ծննդեան տարե-

դարձին տոթիւ, Գարատապի իշխանը շնորհաւորութեան գիր մ'ուղղելով աւագ խաւոր նախարարն Աւստրիոյ, յայտներ է թէ իւր անձնւիրութեան մէջ հաստատ պիտի մնայ, և միշտ շնորհակալու՝ այլևայլ դէպքերու մէջ Նորին վեհափառութեան գթութեան ու մարդասիրութեան համար: Նախարարը պատասխաներ է, թէ կայսրը գոհ եղաւ իշխանին յայտարարութեան վրայ, և կիսափաքի նորա բարօրութեան:

Աթէնքէն օգոստ. 9 թուով քաշուած հեռագիր մ'ալ կհերքէ այն զրոյցները, թէ Գէորգ թագաւորը՝ Վիէննա պիտի երթայ, թէ Սերպիոյ իշխանին հետ պիտի տեսնուի, և թէ 1867 էն հետէ Զունաստանի և Սերպիոյ մէջ միութեան պայմանագիր մը հաստատուած է:

Եգիպտոսի խալիփն գոստորը՝ Խալիֆ փաշայի ամուսինը մեռեր է:

Կըսուի, թէ մայրաքաղաքիս ուսական դեսպանը Լոնտոն պիտի վարէ այս պաշտօնը:

Քաղաքի Լ. միւրին պաշտօնակալն շաբաթ օրը մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ, երկու օր յառաջ Պէյլիքաթէն ուսական դեսպանին հետ տեսնուելէն յետոյ:

Համայն (Սուրիէի կուսակալութեան ներքե) մէջ հրդեհ պատահելով շուկային կէսը մոխիր դարձեր է:

Անցեալ ուրբաթ օր երեք տղայք ֆիրէճ-գափուսը ծովը մտեր են. առանց երիցագոյնը որ 12 տարեկան է եղեր, լողալ չգիտնալուն պատճառաւ խղուելու մօտալուտ վտանգի մէջ է եղեր, և կրտսերագոյնը՝ 9 տարեկան՝ հասեր ազատեր է:

Հաշիւ ըրեր են, թէ Լոնտոնի թայմիզ լրագիրը տարին միայն ծանուցումներէ 430 հազար անգղիական ոսկի հասոյթ ունի, և վերջապէս ամեն ծախք ելնելէն յետոյ՝ տարին 120 հազար լիւրա զուտ շահ կմնայ:

Ամերիկայի Ֆիլադելֆիոյ Արուեստահանդիսին համար՝ Չինաստանէն ալ բան պիտի զրկուի:

Աւստրիոյ կառավարութիւնը և միւրին ֆրանք ալ աւելցուցեր է՝ ցամաքային ու ծովային զօրութեանց յատկապէս գումարներ վրայ:

Գաղղիոյ կառավարութիւնն որոշեր է, Գաղղիոյ թէ՛ քաղաքներն ու թէ՛ գիւղերը գտնուող օտար հպատակաց թիւն, արհեստն և այլ պարագաները վիճակագրել տալ:

Գաղղիոյ նախորդ կայսրուհին՝ որ ժամանակէ մը հետէ Չիլիցի կգտնուի, հիւանդացած ըլլալով՝ օրդին քովը դացեր է:

Պեւից մէջ նոր հրացան մը հնարուեր է, մինչև ցարդ եղածներէն ընտիր, և կառավարութեանց ուսանող զօր. ծածկու տրամադիր են եղեր:

Ռուսիոյ կովկասեան դաւառաց մէջ խռովութիւն ելեր է, ոգելից ըմպելեաց վրայ դրուած նոր տրոց պատճառաւ:

Փիէֆի (Ռուսաստան) մէջ հրդեհ պատահելով 300 տուն ու զօրանոց մը մոխիր դարձեր, և այս պատճառաւ մեծ վնաս եղեր է:

Սպանիայէն եկած վերջին հեռա-

գրաց նայելով՝ երկու կողմանք ալ, Ալ-
ֆոնսեանք և Գարլուսեանք, ամենայն զո-
րութեամբ կճգնին վերջնական հարուած
մը տալ մէկմէկու :

— Յունաստանի նորընտիր երեսփո-
խանք սկսեալ են թափել Աթէնք : Մօ-
տերս խորհրդարանը կը քաջուի, և յերե-
ւան կուգան գերերն :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Օգոստոս 12

Քօնստնտէ	40-56
Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինք Անգ. լիբ.	6-58
Քրէտի » » Օսմ. »	8,30
Երկաթուղեաց » » Քր. »	114.0
Թրամուէ » » Օսմ. լիբ.	2,80
1865ի փոխառութիւն » »	318,
1865ի » » »	520,
1869ի » » »	256,
1872ի » » »	75,

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Թօփհանէի ամիրէ իւրն մուպայեա օ-
լունաճադ օլան 70,800 քր.է 36 նիւմէրօ
ձինքօնըն պէհէր քր.էսի 7 զրուշա օլա-
րաք թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ աղոս-
թօը րուսինին օն տօքուզունճը սալի
կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէինտէն,
իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի
մէզըիւրտէ սաաթ ալթըտա Տաղը Շու-
րայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի :

12 Աղոսթոս 1875

Սիւվարի ալայարը հայկանաթընտան,
թէպալիլ լազըմ կէլէնլէրին եէրինէ հայ-
վան մուպայեա օլունաճադընտան՝ տինճ
վէ սաղլամ հայվանը օլուպ տա սաթմաք
իսթէյէնլէրին հայվանլարըն Պապը Սէ-
րասքէրիյէ կէօթիւրիւպ քօմիսիօնը մախ-
սուսընա կէօթիւրմէսի լազըմ կէլէճէյի
իլան օլունուր :

12 Աղոսթոս 1875

Տօքսան պիր սէնէի րուսինյէսի իլուլիպ-
թիտասընտան իթիպարէն ալթը այտա
մոհ պէ մահ 166,660 քր.էսի Բախօղա վէ
եախօտ Գըլիք լիմանլարըն հանկըսընա
իսթէնլիւր իսէ՝ օրատա սէֆինէտէ թէս-
լիմ օլունմաք շարթը իլէ նիւմունէսի վէճհ
իլէ 1,000,000 քր.է գափանը տադիգ
տէկիլմէնին իքինճի նիւմէրօ տադի-
գին պէհէր քր.էսի 103 փարայա օլա-
րաք թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իթա
իթմէյէ թալիպ օլանլարըն տարը շուրա-
յի ասքէրիյէ կէլմէլէրի :

12 Աղոսթոս 1875

Նանը աղիզ խաթիսինէ նիւմունէսի
վէճհէ մահ պէ մահ 1500 քանթարտան
2000 գանթարա գատոր լիւզումի օլան
պէքսիմաթըն պէհէր գանթարը 130
զրուշա օլարադ թալիպի էօհտէսինտէ
օլուպ աղոսթօսու րուսինին օն տօքու-
զունճու սալը կիւնիւ գարարը գաթիսի
վէրիլէճէինտէն վէ էկէր մահ պէ մահ
վէրիլէճէք 2000 գանթարտան տահա զի-
յատէ տալի իթասընա թալիպ օլուրսա
ալընաճադընտան, մէզըիւր պէքսիմաթըն
իթասընա թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզ-
քիւրտէ սաաթ ալթըտա տարը շուրայի
ասքէրիյէ կէլմէլէրի, նիւմունէսի կէօթ-
մէք իսթէյէնլէրին տահա էվլէճէ շու-
րայի մէզքիւրէ միւրաճաաթ իթմէլէրի :

12 աղոսթոս 1875

Տօն եաղը 10000 քր.է, պէհէր քր.է-
սի 51/2 զրշ :

Պալըք եաղը 10000 քր.է, պէհէր քր-
յէսի 8 զրշ :

Պէյքօղ տապախանէի ամիրէսի իլին
միւպայեա օլունաճադ օլան պալատէ
մուրադգամ իքի գալէմ եաղ՝ ֆիյաթը
մուրադգամալէրի վէճհէ թալիպլէրի
էօհտէսինտէ օլուպ, աղոսթօսը րուսի-
նին օն իւլիւնճիւ շէհարշէմպիհ կիւնի
գարարը գաթիսի վէրիլէճէինտէն՝ իթա
իթմէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզ-
քիւրտէ սաաթ ալթըտա տարը շուրայի
ասքէրիյէ էլմէլէրի :

5 աղոսթոս 1875

ԱԼԹԻՆՃԸ ՏԱՅԻՐԷ ԻԼԱՆԸ

Ալթընճը Տայիլէ տալիլինտէ պուլու-
նան սու էսհապընա, Տայիլէ թարաֆըն-
տան կէօնտէրիլմիշ օլան մէսարիֆ րու-
սուլարը, թամիրէն վէ միւնէտտէտէն
տէրտէսթ ինչա օլան սու եօլարընըն,
եալընը անա պօրուլարը մէսարիֆ վա-
քասընտան հիսէլէրինէ իսապէթ իտէն
աքլէնին մըքտարընը միւպէլին օլուու-
ղինտէն, վէ քէնտիլէրի քուլաք թալիլ
օլունուր սու պօրուլէրի պաշքաճա թա-
միր վէ թէճալիս իթմէյէ մէճպուր իսէ-
տէ անճաք պուսլարը իսթէտիքլէրի սու
եօլնուլարը մարիֆէթիլին ինչա իթիւր-
մէքտէ տալի միսթար պուլունտուգ-
լէրինտէն, մէքիւր քուլաք պօրուլէրին
թամիր մէսարիֆի նամի իլէ, այրուճէ
սու էսհապընա իրալ քըլընմաքտա օլ-
տուզու թահքիք օլունան րուսուլալէրին
Տայիլէ թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ
իտուլի, ճիւլմէնին մալիւմի օլմաք իւզը
իլանը քէյֆիլէթէ իսթիտար քըլընտը :

12/24 Ալթըսթոս 1875

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՊԹԻԻՆ

ՍԿԶԲՈՒՆՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԵՆԷՆԷՐԷՆԷ

ՅԷՆԷՆԷՐԷՆԷ ՄԷՎԷՆ

Այս պատուական աշխատասիրութիւ-
նը՝ որ նիւթոյն ընտրութեան, և գիւր-
իմաց ու հեշտ ոճ մ'ունենալուն պատ-
ճառաւ ազգային վարժարանաց համար
խիստ պիտանի դասագիրք մը կրնայ ըլ-
լալ, — Արմաշի վանական մամիկէն 1865 ին
արդէն ի լոյս ընծայուած ու սպառած
լինելով, այս երկրորդ անգամ տալա-
դրուած է՝ առաջարկութեամբ մայրա-
քաղաքիս և դաւառաց բազում վարժա-
րանաց անօրինութեանց :

Կդտնուի բոլոր հայ գրաւաճառաց
խանութները :

ՉՕՃԸԴԻԼԷՐԷ

ՀԷՏԵՅԷ

Տաճկերէն լեզուին հմուտ նշանաւոր
ազգայնոյ մը գրչէն ելած է՝ տաճկերէն
լեզուին համար գիւրուսոյց ընթերցարան
մը յիշեալ անունով որ բազմաթիւ օգ-
տակարագոյն նիւթերու վրայ տեղեկու-
թիւններ կ'ապրուանակէ հանդերձ պատ-
կերներով, և միանգամայն կարեւոր խը-
րաններ կ'աւանդէ : Կառաջարկեմք ազ-
գային վարժարանաց տաճկական լեզուի
յարգոյ ուսուցչաց, որ այս ընտիր ըն-
թերցարանը տան ուսանողաց ձեռքը : —
Գինն ալ աժան է, այսինքն՝ 5 զրուշ, և
կդտնուի ամեն հայ գրաւաճառաց խա-
նութներն ալ :

ՏՈՄՍԻՐԱԿԱՆԱՆՈՒՄԻՒՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՆ

Արմաշի Գ. Կարապետ

Բ. Տ. Պ.

Ձմրանիս

Տպագրութիւն Տեղեկան

Կը գտնուի Կ. Պօլիս Չաքմաճըլար փո-
ղոց Գալաֆեան եղբարց գրատունը և
Ձմրանիս Տէտէեանց վճարատունը, ի
գին 28 զշ :

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՆՏԱՏԻ ՀՈՒՆՈՒՆԷ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է սոյն դեղահատը, նաև չղային տկարութեան,
ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը
լնլէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշարժու-
թեանց հետքերը, Սրտի և երկկամանց վրայ
օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ, և զգուշեցնէ կենսական զօրծարանները
կը զօրացնէ : Իւր դեղական մեծ ազդեցու-
թեամբ սրտախանութիւն, կուծ ուռութիւն,
մաղձային հիւանդութիւններ, արովայնի մէջ
լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մար-
սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք-
րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական
գիւրք կ'ապրուի :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒՆԷ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժե-
լու մասին ունեցած պատմական յատկու-
թեանցը չհաւասարիլ բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին
կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց-
կեղ (չիրիփէնէ), սրունից և ստեանց վէրքեր
կամ բոլորովին կանցնին և կամ կ'աւանան.
օգտակար է նաև հարրուխի, հազի, սրտի
բարխաման, մանաւանդ օգտաւ (եէլ) ըսուած
հիւանդութեան : Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր
ազդեցութեամբ խոյլ (սըրաճա) հիւանդու-
թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան
որ ըլլայ՝ կը գիմարաւէ :
Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը
նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ
կը գտնուի ամեն դեղափաճառներու քով, և
մասնաւորապէս Պահէճ-Պափու Թաշ խանի կող-
մըր Պ. Գաւապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը
ծախուի :
Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հե-
ղինակն տքթօր Հողուէ Ի Լունտոն Օքսֆորտ
փողոց թիւ 535 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՁԻ

- 1.—Փունջը 20րբէճԱԲԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը
կը հրատարակուի :
- 2.—Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս
արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-
քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ դաւա-
ռաց համար :
- 3.—Վէց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորդ կընդունուի :
- 4.—Տեղական ու դաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
- 5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրաւաճառաց խանութները և ձեռքէ
ծախողներու քով :
- 6.—Ծանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ
անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի
անգամներու համար :
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Այաճաճեան,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խայր խան միջին յարկ
թիւ 19 :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Դ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԳ
Բիզա փաշա խան քիւ 3